ABIR MUKHERJEE

KALKUTOS DETEKTYVAS

DŪMAI IR PELENAI

TREČIOJI SEMO VINDEMO BYLA

Nuostabiai sukurtas pasaulis, įtikinami personažų charakteriai ir nepaprastas sąmojis.
CrimeReads

TYTO ALBA

ABIR MUKHERJEE

KALKUTOS DETEKTYVAS

DŪMAI IR PELENAI

TREČIOJI
SEMO VINDEMO BYLA

ROMANAS

Iš anglų kalbos vertė
Rasa Drazdauskienė

VILNIUS 2021

Abir MUKHERJEE
SMOKE AND ASHES
Harvill Secker, London, 2018

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Copyright © Abir Mukherjee, 2018
First published as Smoke and Ashes by Harvill Secker, an imprint of Vintage.
Vintage is part of Penguin Random House group of companies.
The Author has asserted his right to be identified as the author of the Work
© Rasa Drazdauskienė, vertimas į lietuvių kalbą, 2021
© „Tyto alba“, 2021

ISBN 978-609-466-531-8

PIRMAS

1921 m. gruodžio 21 d.

Nieko nuostabaus rasti laidojimo biure lavoną. Rečiau pasitaiko, kad tas lavonas būtų ten patekęs savo jėgomis. Šia mįsle būtų buvę verta ilgėliau pasigardžiuoti, bet neturėjau laiko – paknopstomis bėgau, stengdamasis išgelbėti savo gyvybę.

Nuaidėjo šūvis, bet pro šalį praskriejusi kulka užkliudė tik ant stogo iškabintus džiūti skalbinius. Mano persekiotojai ir bendradarbiai, Imperinės policijos pajėgų pareigūnai, aklai šaudė į nakties tamsą. Tačiau tai nereiškė, kad vėliau jiems negali pasisekti, ir nors mirties nebijojau, vis dėlto netroškau ant savo paminklinio akmens sulaukti įrašo „pašautas į užpakalį mėginant pabėgti“.

Todėl apkvaitęs nuo opijaus rūkų bėgau miegančio kinų kvartalo stogais, slysčiodamas ant atsiknojusių degto molio čerpių, nuo mano spyrių jos krito ant žemės ir dužo, keberiojausi nuo vieno stogo ant kito, kol galiausiai įropojęs po žema atbraila sienos, kuria vienas namas buvo atitvertas nuo kito, susiradau prieglobstį.

Pareigūnams priartėjus, aš stengiausi kvėpuoti kuo tyliau, klausydamas, kaip jie šūkauja vienas kitam, o jų balsus praryja

tamsa. Iš šūksnių buvo galima spėti, kad jie išsisklaidė ir dabar tikriausiai yra toli vienas nuo kito. Tai gerai. Vadinasi, jie, kaip ir aš, be tikslo blaškosi tamsoje ir dabar geriausia mano galimybė išsigelbėti – tupėti tyliai ir nejudėti.

Jei mane sugautų, kiltų keletas gana nesmagių klausimų, į kuriuos ne visai buvau pasirengęs atsakyti: pavyzdžiui, ką vidury nakties veikiu Tangroje, kodėl nuo manęs atsiduoda opijumi ir kodėl esu visas išsiterliojęs svetimu krauju. Jau nekalbant apie tokią smulkmeną kaip peilis lenktais ašmenimis mano rankoje. Būtų nelengva paaiškinti, kaip jis čia atsirado.

Prakaitui ir kraujui pradėjus garuoti, kūnu perbėgo šiurpuliai. Gruodžio mėnesį šalta, bent jau vertinant Kalkutos mastu.

Vėjas link manęs nešė pokalbių nuotrupas. Neatrodė, kad pareigūnai būtų kupini įkarščio. Negalėjau jų kaltinti. Šansas paslydus nukristi nuo stogo nė kiek ne mažesnis, negu tikimybė aptikti mane; prisiminęs kelių pastarųjų mėnesių įvykius nemaniau, kad jie būtų apimti kovinės dvasios. Kam vaikytis stogais šešėlius, rizikuojant nusisukti sprandą, jei vis tiek už tai niekas nepadėkos? Mintyse raginau juos pasukti atgal, bet jie atkakliai slinko į priekį, stuksendami tamsoje šautuvų buožėmis ir *lathi*, kaip daro aklieji, eidami per gatvę.

Vieno iš jų stuksenimas ritmingai garsėjo duodamas suprasti, kad artėja prie manęs. Svarsčiau, kokią išeitį pasirinkti, – tai yra būčiau svarstęs, jei būčiau įsivaizdavęs dar kokią nors išeitį. Apie pabėgimą negalėjo būti nė kalbos – pareigūnas ginkluotas ir dabar jau taip arti, kad net tamsoje nesunkiai mane nušautų. Jį įveikti irgi neatrodė įmanoma. Rankoje turėjau peilį, bet negalėjau su juo užpulti savo tarnybos draugo, be to, greta ėjo dar trys jo kolegos, tad tikimybė pasprukti nuo jų nyko ir vyto akyse nelyginant aguonos žiedas saulei leidžiantis.

Stuksenimas pagarsėjo, tapo aidus šautuvo buožei atsitrenkus į plono betono atbrailą man virš galvos. Tikriausiai jau stovi tiesiai virš manęs. Jis taip pat pastebėjo, kad garsas pasikeitė, ir sustojo. Pabeldė į atbrailą šautuvu, nušoko žemyn. Laukdamas neišvengiamo užsimerkiau, bet staiga nuaidėjo balsas. Aš jį pažinau.

– Gerai, vyrai, pakaks. Grįžtam vidun.

Nuskambėjus įsakymui, batai pasisuko, neapsakomo ilgio sekundę pastovėjo kaip įbesti ir pagaliau užlipo atgal ant atbrailos. Žingsniai nutolo, aš iškvėpiau ir perbraukiau veidą dar lipniu nuo kraujo delnu.

Balsai nutolo, ant stogo įsivyravo tyla. Po kelių minučių iš gatvės apačioje pasigirdo šūksniai – anglų, bengalų, kinų kalbomis – ir užvedamų furgonų burzgimas. Stovėjau nejudėdamas, visu kūnu drebėdamas ankštoje uždaroje erdvėje, ir stengiausi suprasti, kas čia atsitiko.

*

Naktis prasidėjo visai normaliai, nors, turiu pripažinti, žodį „normalus“ vartoju santykine prasme. Kad ir kaip ten būtų, ši naktis iš pažiūros nesiskyrė nuo bet kurios kitos iš tų naktų, kai lankiausi kurioje nors kinų kvartalo opijaus rūkykloje, – jų čia buvo daugybė. Iš savo būsto Premčando Boralio gatvėje vienu iš daugybės aplinkinių kelių patraukiau pietų link į Tangrą, į rūkyklą, kurioje, beveik neabejojau, nesilankiau jau gerą mėnesį. Ji glaudėsi vieno iš eile stovinčių sukrypusių daugiabučių rūsyje, įėjimas – drėgnais, šaltais laiptais pro užpakalinį formaldehidu ir mirties artuma dvokiančio laidojimo biuro įėjimą. Ši rūkykla buvo viena iš mano mėgstamiausių: ne dėl opijaus kokybės – jis čia buvo toks pat prastas, kaip ir bet kurioje kitoje miesto vie-

toje, prie trijų dalių opijaus primaišytas ketvirtadalis bala žino ko, – bet dėl vos juntamos gotiškos atmosferos. Kalkutoje opijų geriausia rūkyti įsitaisius dešimt pėdų žemiau pustuzinio šarvoti ruošiamų negyvėlių.

Pasirodžiau netrukus po vidurnakčio ir durininkas, atrodo, nustebo mane pamatęs. Aš jo nekaltinau, nors, regis, jį išgąsdino ne mano drebulys – tikrai buvo matęs pro šias duris įeinantį ne vieną klientą su panašiais simptomais. Ne, tai buvo mano odos spalva. Prieš metus pamatyti anglą Tangroje nebūtų buvę taip jau labai nepaprasta, bet per tuos dvylika mėnesių daug kas pasikeitė. Pastarosiomis dienomis, kai policininkų ne per gausiausia net stropiai saugomose Baltojo miesto gatvėse, sutemus Kalkutoje sahibą retai pamatysi. Laimei, šioje miesto dalyje ekonominiai sumetimai tebebuvo svarbesni už rasinius ir politinius klausimus, todėl pamatęs mano rankoje vėduokle sugniaužtus rupijų banknotus jis be triukšmo ar spyriojimosi įleido mane vidun ir palydėjo į rūsį.

Vos užsitraukus pirmą pypkę užplūdo palengvėjimas, kaip būna staiga nukritus temperatūrai. Rūkant antrą pypkę liovėsi drebulys, trečią – nurimo nervai. Paliepiau atnešti ketvirtą. Pirmos trys pypkės buvo būtinas vaistas, o ši žadėjo malonumą, vedė mane į tai, ką bengalai vadina *nirbōn* – nirvaną. Mano galva ilsėjosi ant balto porceliano pagalvės, o jusles apgaubė aksominis šydas. Tada ir prasidėjo nemalonumai.

Kažkur už tūkstančių mylių išgirdau šaižius, nesuprantamus balsus, jie darėsi vis garsesni ir pagaliau prasismelkė pro mane apėmusį vangumo rūką. Tvirtai užsimerkiau, norėdamas nuo jų apsiginti, bet viena iš merginų, kurios sukdavo O gumulėlius ir ruošė pypkes, ėmė purtyti mane tarsi skudurinę lėlę.

– *Sahib!* Kuo greičiau eikit iš čia!

Atsimerkiau ir priešais save pamačiau jos gausiai nupudruotą veidą.

– Jums reikia bėgti, *sahib!* Policijos reidas!

Jos lūpos buvo nudažytos kraujo raudonumo spalva, ir keletą sekundžių šis vaizdas patraukė mano dėmesį labiau, negu jos tariami žodžiai. Kerai ėmė sklaidytis tik tada, kai išgirdau, kad visai netoliese lūžta baldai ir atsimušęs į kietas grindis dūžta porcelianas. Nepakenkė ir stiprus jos suduotas antausis.

– *Sahib!*

Papurčiau galvą, ji trenkė man per ausį dar kartą.

– Čia policija, *sahib!*

Pagaliau supratau, ką ji sako. Pamėginau atsistoti, bet nerangios kojos drebėjo tarsi ką tik gimusio veršelio. Suėmusi už rankos, ji nutempė mane prie tamsaus koridoriaus kambario gale, tolyn nuo artėjančio sujudimo.

Sustojo prie slenksčio ir laisva ranka parodė:

– Bėkit, *sahib*. Ten laiptai. Aukštyn, į galinį kambarį.

Atsigręžęs pasižiūrėjau į ją. Atrodė dar visiškai vaikas.

– Kuo tu vardu? – paklausiau.

– Nėra laiko, *sahib*, – atsakė ji, nusigręždama į kambarį. – Bėkit. Greičiau!

Padariau, kaip lieptas, ir nusvirduliavau į tamsą, girdėdamas, kaip ji man už nugaros stengiasi iš laikinos užmaršties prikelti kitą klientą. Aklai grabaliodamas gličias, drėgnas sienas ėjau slidžiomis gausiai apšlapintomis akmeninėmis grindimis, dusdamas nuo amoniako smarvės. Tolumoje melsva lempelė apšvietė siaurus, sukrypusius laiptus. Jausdamas, kaip svaigsta galva, patraukiau jų link. Koridoriumi ataidėjo angliškai šūkaujami įsakymai. Paskui išgirdau, kaip suklykė moteris.

Neatsigręžiau.

Svirduliuodamas priėjau prie laiptų ir pažvelgiau aukštyn. Anga buvo uždengta dangčiu, pro lentų tarpus sklido ploni šviesos pluošteliai. Užlipau laiptais iki viršaus, pamėginau stumtelėti dangtį ir susikeikiau: nelemtas daiktas nė nepajudėjo. Sudrebėjęs pajutau, kaip mane užlieja baimė. Nusišluostęs į akis varvantį prakaitą pamėginau susikaupti ir apžiūrėti dangčio kontūrus. Atrodo, užrakto nematyti, bent jau iš šitos pusės. Įkvėpiau oro ir pasistengiau stumtelėti dar kartą, dabar jau įsirėmęs petimi. Dangtis pakilo kelis colius ir vėl sunkiai dunkstelėjo atgal. Ant jo kažkas stovi. Kažkoks sunkus daiktas. Balsai man už nugaros vis garsėjo. Sukaupęs visas likusias jėgas, dar kartą pastūmiau dangtį. Jis staiga atsidarė ir iš inercijos aš lėkte išlėkiau į orą viršun, į griuvėsius primenantį kambarį beveik subyrėjusiomis lubomis, apšviestą mėnesienos. Žnektelėjau ant grindų, tiesiai į kažkokią balą. Atsikėliau, greit užstūmiau dangtį ir apsidariau, kas jį buvo prislėgęs. Keista, bet nieko arti nebuvo. Išskyrus lavoną.

Įdėmiai pažvelgiau į jį. Nebuvau sukrėstas, tiesą pasakius, išvis nieko nejutau. Morfijus atbukina jusles, o mano gyslomis šiuo metu tekėjo toks jo kiekis, kad būtų numaldęs ir suaugusį dramblį. Tai buvo žmogus – tiksliau, buvęs žmogus. Sprendžiant iš skruostikaulių, kinas. Tiesa, jo veidas buvo neatpažįstamai sužalotas. Išluptos akys gulėjo numestos šalia ant grindų, visą kairę veido pusę nuo plaukų linijos iki smakro kirto seniai užgijęs randas. Na, ir verta paminėti tokią smulkmeną kaip krūtinėje styrantis peilis.

Prie sienos buvo sukrautos medinės dėžės, į kurias pakuojama arbata, melsvoje šviesoje blizgėjo jų metalinės kniedės. Šlitiniuodamas priėjau prie jų ir viršutinę šiaip ne taip nustūmiau žemyn ant grindų. Nežinau, kas joje buvo, bet svėrė gal kokią pusę

tonos. Vis dėlto palengva, colis po colio, ją stūmiau, kol dėžė pasviro, o paskui jau suveikė žemės trauka. Dėžė nukrito su garsiu trenksmu, viename šone mediena įskilo, tačiau, laimė, nesubyrėjo. Įsispyręs kojomis į sieną, pamažu nustūmiau ją ant dangčio ir baigęs susmukau greta, tikėdamasis laimėjęs truputėlį laiko. Vėl apžvelgiau aukštielninką gulintį negyvėlį, peilis kyšojo jam iš krūtinkaulio tarsi *Bell* lošimo automato rankena. Nutariau, kad žmogus nebegyvas. Tai gerai. Tai yra gerai man, galbūt ne jam. Tačiau išgirdau jo alsavimą – negilų, švogždžiantį, kruviną – ir vėl nusikeikiau. Jei bent kiek užgaišiu mėgindamas jam padėti, mano galimybės pasprukti dar labiau sumažės. Sprendžiant iš to, kiek kraujo pritekėję ant grindų, jam jau niekas nebepadės; aš irgi ne kažką galiu padaryti, juo labiau kad aplink šniukštinėja Kalkutos įstatymų sergėtojai. Perspektyva mėginti jiems paaiškinti, ką čia veikiu visas išsiterliojęs mirtinai sužeisto kino krauju, man neatrodė maloni. Be to, kinai turi savo įstatymus. Ką jie išdarinėja tarpusavyje – ne mano reikalas.

Ir vis dėlto...

Įkvėpęs oro prišliaužiau prie jo. Stengdamasis nekliudyti peilio, atsegiau marškinių sagas, išsitraukiau iš kelnių kišenės nosinę ir nušluosčiau jam nuo krūtinės kraują. Kiek galėjau įžiūrėti, žaizdos buvo dvi – vienoje styrojo įsmigęs peilis, kita, labai panaši, dešinėje krūtinės pusėje, – bet jų galėjo būti ir daugiau. Šitoje silpnoje šviesoje ir dar būdamas tokios būklės galėjau nepastebėti net jeigu jam trūktų rankos.

Jis pamėgino sujudėti.

– Kas tai padarė? – paklausiau.

Jis pasuko galvą mano pusėn ir mėgino kažką pasakyti, bet tik sugargaliavo pilna kraujo gerkle.

– Tavo plautis pervertas, – pasakiau. – Stenkis nejudėti.

Patarimas buvo geras. Jam vertėjo jo paklausyti. Tačiau jis ištiesė ranką, suėmė peilį ir truktelėjo. Man reikėjo jį sustabdyti. Peilis nukrito ant grindų. Čiupau nosinę ir prispaudžiau prie žaizdos, mėgindamas sulaikyti silpną kraujavimą, tačiau puikiai žinojau, kad tai bergždžias darbas. Kai esi tiek kartų matęs, kaip žmogų apleidžia gyvybė, išmoksti pajusti tokius dalykus; po kelių sekundžių jis pasimirė. Pasilenkiau prie jo, priglaudžiau ausį prie burnos ir pasiklausiau, ar neišgirsiu alsuojant, bet nebuvo jokio garso.

Man už nugaros kažkas mėgino pakelti dangtį. Negalvodamas čiupau peilį ir apsisukau. Apačioje ant laiptų girdėjau balsus. Iš jų buvo galima spręsti, kad dangtį mėgina atidaryti bent dviese, tačiau dėžė puikiai atliko savo paskirtį ir dangtis beveik nejudėjo. Vis dėlto nemaniau, kad jie persigalvos ir liausis.

Apsigręžiau ir apsidairiau ieškodamas kelio pabėgti. Durys buvo dvejos. Pasirinkau vienas ir pro jas išbėgau į vidinį kiemą, iš trijų pusių apsuptą dviaukščių ir triaukščių pastatų. Užtat ketvirta jo siena buvo ne aukštesnė kaip pirmo aukšto, viršuje nusėta stiklo duženomis. Medinės durys per vidurį, spėjau, vedė į skersgatvį. Jau buvau bebėgąs prie jų, tik staiga sustojau. Tai policijos reidas – vadinasi, kitapus sienos bent tuzinas ginkluotų pareigūnų tyko visų, kurie sugalvos pasprukti.

Todėl pasukau prie akmeninių laiptų ir jais palei vieną iš sienų užlipau ant stogo. Tikriausiai kuris nors iš pareigūnų mane pastebėjo pro langą, nes po kelių sekundžių durys, vedančios ant stogo, plačiai atsilapojo ir pareigūnai garsiai paliepė sustoti.

Nepaklusęs šiam pasiūlymui leidausi bėgti kiek kojos neša ir dabar, tūnodamas ir drebėdamas ankštoje slėptuvėje, su pasitenkinimu supratau, kad tą naktį bent vieną kartą nusprendžiau teisingai.

Vėl pagalvojau apie negyvą kiną, paskui apie patį reidą. Reikalas tas, kad jo išvis neturėjo būti. Miestui gresia anarchija, atsistatydino labai daug čiabuvių policininkų, todėl pajėgų nepaprastai trūksta. Policija paprasčiausiai neturi žmonių tokioms linksmybėms kaip opijaus rūkyklų reidai.

Negana to, reidas nebuvo planuotas. Dėl to buvau tikras. Puikiai viską žinojau, nes tomis dienomis, kai ketindavau apsilankyti kinų kvartale, įpratau tyčia užsukti į Dorovės policijos skyrių. Net susidraugavau su jo viršininku Kalahanu: tai jo balsas paliepė policininkams baigti paieškas. Tiesą sakant, ne kartą esu jį vaišinęs gėrimais, kad turėčiau galimybę visad iš anksto sužinoti, kada jis ir jo vyrai rengia vakaro išvyką. Tomis dienomis, kai būdavo numatytas reidas, jis dažniausiai neturėdavo laiko pokalbiams, o visame skyriuje tvyrodavo įtampa. Šiandien buvau ten užsukęs – kabinete nė vieno žmogaus, o pats Kalahanas labai apsidžiaugė proga pasišnekučiuoti.

Ir vis dėlto dabar tūnau slėpdamasis nuo jo ir sunkvežimyje sėdinčių jo pareigūnų.

ANTRAS

Palaukiau.

Dvidešimt minučių, nors atrodė, kad daug ilgiau: reikėjo išbūti, kol nutils balsai ir triukšmas. Galiausiai galva ėmė šviesėti, išropojau iš slėptuvės ir lėtai atsistojau. Nebuvo nė kalbos apie tai, kad grįžčiau dar kartą apžiūrėti lavono. Tai kas, kad Kalahanas su savo galvažudžiais pasitraukė iš įvykio vietos: jie bus palikę sargus prižiūrėti įvykio vietos, tikriausiai nelaimingus vietinius konsteblius iš artimiausio policijos *thana*. Nė kiek jiems nepavydėjau. Tangros kvartalo tamsoje buvo perpjauta ne vieno vietinio policininko gerklė.

Ne, pagrindinė mano užduotis buvo atsikratyti peilio. Taip iki šiol ir nesupratau, kam jį pasiėmiau. Tikrai ne trokšdamas išsaugoti įkalčius. Gal ant jo ir buvo užpuoliko pirštų atspaudų, tačiau dabar prie jų prisidėjo manieji. Tikriausiai mane sudomino jo forma: dešimties ar vienuolikos colių ilgio ašmenys, veikiau lenkti negu riesti – panašiais per karą buvo ginkluoti gurkhų pulko kariai, – tik šio peilio kriaunos buvo puošnios, apklijuotos juoda oda su nediduko sidabrinio drakono įspaudu.

Protingiausia būtų įmesti jį į Huglės upę. Tačiau ji buvo už keleto mylių, o aš visas išsiterliojęs kraujais, su tokiais drabužiais toli nenukeliausiu. Reikėjo persirengti. Patraukiau stogais atidžiai dairydamasis aplink, kol radau, ko ieškojęs. Stengdamasis nekelti triukšmo, per kelias minutes pasiekiau tikslą ir netrukus jau rausiausi po išdžiaustytus ant virvės skalbinius nelyginant šeimininkė, apžiūrinėjanti prekes *Chuckerbutty Fine Clothing Emporium* krautuvėlėje Bou turguje. Indai tiesiog pasimaišę dėl švaros apeigų: ne tik kūno, bet ir drabužių. Regis, tuo jie užkrėtė ir likusius ne baltuosius miesto gyventojus, nes Juodasis miestas visada būdavo skersai ir išilgai apkarstytas džiūstančiais skalbiniais. Išsirinkęs tinkamus marškinius, patyliukais nusimečiau savuosius ir susukau į juos peilį. Marškiniai, kuriuos nutraukiau nuo virvės, buvo seni, nublukę ir vienu dydžiu mažoki, bet aš juos kiek įmanydamas susisagsčiau ir pasiraitojau rankoves. Kad komplektas būtų visas, pasivogiau juodą šalį, vietinių vadinamą *chador*, apsivyniojau juo galvą ir pečius, kaip įprasta senėms, ir toliau nužingsniavau stogais, kol pagaliau radau ganėtinai žemą vietą, iš kurios galėjau nušokti ant gatvės. Toliau patraukiau į šiaurę, kol priėjau Žiedinį kanalą: pririšau prie savo marškinių ir peilio plytą dėl svorio ir visą ryšulį panardinau į tamsius vandenis sau po kojomis kaip koks pamaldus hinduistas, atnašaujantis dievams auką. Tada nuėjau rytų kryptimi, pakeliui stabtelėjau prie šulinio, nusiprausiau veidą, rankas ir paėjau dar kokią mylią iki visą parą veikiančios *tonga* stotelės Sealdaho stotyje.

Einant galvoje be perstojo zvimbė vienintelė mintis. Būtinai reikia sužinoti, kodėl buvo surengtas reidas. Negali būti sutapimas, kad žmogus būtų nužudytas opijaus rūkykloje kaip tik tą naktį, kai Dorovės policija be įspėjimo surengė pirmą per kelis mėnesius reidą ir kai joje kaip tik buvau aš.

Laikrodis Kolegijos aikštėje rodė ketvirtį po trijų, neilgai trukus pasiekiau Premčando Boralio gatvę. Grįžau anksti. Dažniausiai iš Tangros parsirasdavau ne anksčiau kaip ketvirtą valandą ryto. Būčiau pasijuokęs iš tokio ironiško įvykio, jei ne tas lavonas, kurį palikau gulėti.

Užlipau laiptais iki buto ir tyliai atrakinau duris. Viduje buvo tamsu. Ir vis tiek reikėjo elgtis atsargiai. Kartu su manimi gyveno jaunesnysis karininkas Surink-granatas Banerdžis, o miegojo jis jautriai. Iš tikrųjų jo vardas buvo ne Surink-granatas, o Surendranatas. Kiek žinau, tai reiškia „dievų karalius“; kaip ir daugelio karalių vardai, kuriuos prisimenu iš istorijos pamokų, jis pasirodė visiškai neištariamas nei man, nei kitiems Lal Bazare dirbantiems britų karininkams. Vienas vyresnysis karininkas pakrikštijo jį Surink-granatas. Tas karininkas dabar nebegyvas, bet vardas prilipo ilgam.

Be abejo, jis žinojo apie mano priklausomybę nuo opijaus. Niekad nesame apie tai kalbėjęsi, bet vaikinas juk ne idiotas; iš pradžių jis mėgino reikšti rūpestį miglotais, neaiškiai suformuluotais klausimais apie mano sveikatą, visada lydimais tokio nusivylusio žvilgsnio, kokiu sūnų pasitinka motina, matydama, kad jis ir vėl su kažkuo susipešė. Tik nieko iš to neišėjo, ir dabar jis nebeuždavinėjo tų savo klausimų, nors žvilgsnį kartais dar pastebėdavau.

Daugiau rūpesčių kėlė mūsų tarnas Sandešas. Jis irgi miegojo bute, tiesa, dažniausiai ant čiužinio, kurį pasitiesdavo svetainėje po valgomuoju stalu. Šiaip turėjo miegoti virtuvėje, bet tvirtino, kad ji pernelyg erdvi, o dėl aukštų lubų jį kamuoja nemiga. Įprastą dieną jis man nė kiek nebūtų rūpėjęs – net jei ir pradėtų domėtis, kur aš taip dažnai pradingstu naktimis, gana aiškiai žinojo savo vietą ir tikrai nebūtų reiškęs nuomonės apie

tai. Vis dėlto pamačius, kaip aš parsibaladoju persirengęs ispanų žvejiene, net jo įspūdingas abejingumas galėjo neišlaikyti.

Koridoriumi tylutėliai nuslinkau į savo kambarį ir užsirakinau duris. Pro atvirą langą tarsi šydas ant baldų krito pusmėnulio šviesa. Tamsoje pasijutau saugesnis; užgesinau lempą, nusiėmiau šalį, iš kelnių kišenės išsitraukiau degtukus ir suglamžytą *Capstan* cigarečių pakelį. Išsiėmiau cigaretę, drebančiomis rankomis ją prisidegiau ir giliai, ilgai užsitraukiau.

Kambario kampe stovėjo mano *almirah* – didelė medinė spinta, įprastas daugelio Kalkutos miegamųjų baldas. Ji neatrodė labai ypatinga, su paprastu į vienas dureles įtaisytu veidrodžiu, bet viduje ketvirtį erdvės užėmė plieninė rakinama dėžė, kurioje laikiau keletą savo vertingų daiktų ir kiek daugiau gana abejotinų. Padėjau cigaretės nuorūką į seną ant stalo stovinčią skardinę peleninę, nusivilkau pasiskolintus marškinius, kartu su *chador* sukišau į tą dėžę ir užrakinau. Drabužius vėliau reikės sudeginti, bet kol kas čia jiems tinkamiausia vieta. Paslėpęs įkalčius, susmukau ant lovos ir susiėmiau rankomis galvą, o cigaretė ant stalo rūko, kol visiškai susmilko.

TREČIAS

1921 m. gruodžio 22 d.

Arbata puodelyje ant staliuko prie lovos buvo visiškai ataušusi. Sandešas, kaip buvo pratęs, tikriausiai atnešė ją čia prieš keletą valandų. Išsipainiojęs iš tinklelio nuo moskitų, paėmiau puodelį ir šliūkštelėjau arbatą pro langą, luktelėjęs išgirdau, kaip skystis tykštelėjo betonuotame kieme.

Regis, tuo ir baigėsi mano šventės bei pramogos. Kalėdos Kalkutoje visad labai keistos. Vietos gyventojai stiro nuo šalčio, bet žmogui, kuris užaugo pripratęs prie tikros britiškos žiemos – ir klajojančių kalėdinių giesmių giedotojų iš vietos bažnyčios, visų tų „hosana“ ir „aleliuja“, iš paskutiniųjų besistengiančių skleisti džiaugsmą gimus mūsų Viešpačiui ir Išganytojui, – Kalėdos prie palmės, o ne prie eglutės ar norvegiškos pušelės vis tiek atrodys netikros.

Vis dėlto, jei nepaisytume Kalėdų, prie miesto aš jau spėjau priprasti. Gal iš dalies dėl to, kad Kalkuta tam tikru požiūriu tokia pat ydinga ir sutrikusi kaip aš pats: miestas, pastatytas vidury pūvančių Bengalijos pelkynų, pilnutėlis niekur nepritapusių keistuolių, besistengiančių kaip nors įveikti nepalankų likimą.

Kai nusiprausiau, apsirengiau ir įsitaisiau prie valgomojo stalo, Surink-granatas jau seniai buvo išėjęs. Jis visad anksti keldavosi, nors šiomis dienomis man ėmė atrodyti, jog tyčia stengiasi išeiti kuo anksčiau, kad išvengtų pokalbių su manimi. Įėjęs Sandešas tylomis padėjo ant stalo priešais mane pusryčius ir šios dienos *Englishman*. Iš to, kaip sulankstytas pirmas puslapis, spėjau, kad Surink-granatas jau spėjo jį peržvelgti. Pastūmiau laikraštį į šalį ir ėmiausi krapštinėti drungną omletą, gausiai apibarstytą žaliais aitriaisiais pipirais. Pastaruoju metu neturėjau apetito nei valgyti, nei – dėkui pono Gandžio spektakliams – skaityti laikraščiuose žinias. Visa šalis atrodė tarsi didžiulė parako statinė nuo tos dienos, kai Mahatma, kaip jį vadino sekėjai, kreipėsi į Indijos gyventojus, kviesdamas sukilti įnirtingam nesmurtiniam nebendradarbiavimui ir žadėdamas, kad jei jie tai padarys, nepraėjus nė metams jis garantuoja jiems nepriklausomybę.

Indams, žinoma, tik paduok ką nors mistiška, todėl vos išvydę tą žmogelį su siaurute strėnjuoste visi iškart pasiryžo daryti, kaip jis lieps. Milijonai žmonių – ne tik svetainių revoliucionieriai iš Bombėjaus, Kalkutos ir Delio, bet ir paprasti žmonės, ūkininkai, valstiečiai, fabrikų darbininkai iš dešimčių tūkstančių visos šalies kaimų ir miestelių – pakluso jo raginimui boikotuoti britiškus gaminius, atsistatydinti iš valdiškos tarnybos ir kitokiais būdais gadinti mums gyvenimą. Reikia pripažinti žmogelio galią: Kongreso partiją, kuri anksčiau laikėsi tik įvairių teisininkų šnekomis, jis pavertė visos liaudies sąjūdžiu. Įtraukti į jį visus žmones buvo genialus Mahatmos sprendimas. Pasakė jiems, kad jie svarbūs, ir taip pelnė jų pagarbą.

Kalkutoje gyvenantys bengalai, ir šiaip visada pasirengę pasipriešinti britams, pirmieji ryžosi stoti į mūšį – nors nepasa-

kytum, kad tas mūšis būtų labai aršus, nes mėgstamiausias Mahatmos *modus operandi* buvo susodinti savo sekėjus ant žemės ir prisakyti jiems nieku gyvu nesijudinti. Tiesą sakant, tokia protesto forma tiesiog tobulai tiko bengalų sielai, ir šiaip linkusiai kuo mažiausiomis pastangomis sukelti kuo daugiau nepatogumų. Jie buvo tiesiog sukurti streikui, todėl kartais nenoromis galėjo pasirodyti, jog didelė jų dalis eina į darbą vien tam, kad paskui galėtų pradėti streikuoti.

Dar ne taip seniai mūsų miestas buvo britų valdomos Indijos sostinė. Jei tikėjomės, kad perkėlę sostinę į Delį sumažinsime vietinių Kalkutos gyventojų pajėgumą kelti nepatogumus, tai šios viltys nė kiek nepasiteisino. Mahatmos kvietimui jie pakluso uoliai, kaip buvo pratę. Studentai paliko universitetus, moksleiviai – mokyklas, valstybės tarnautojai atsisakė eiti pareigas, prie valstybės institucijų būrėsi piketuotojai. Tačiau didžiausią nerimą kėlė policininkų atsistatydinimas. Iš pradžių tokių buvo nedaug – keletas vietos policininkų, išgirdę Gandžio kvietimą, iš principo atidavė savo ženklelius, – bet vėliau, prasidėjus masiniams protestams, protestuotojų įkalinimui, šeimos ir bendruomenės spaudimui augant, atsistatydinimų ėmė nuolatos daugėti.

Padėtis mieste vis blogėjo. Turint galvoje, kad protestai buvo taikūs, buvo galima tikėtis, jog tvarka ir teisingumas tik sustiprės, bet Mahatma paleido į laisvę ir tokias jėgas, kurių suvaldyti nebeįstengė. Ne visi jo ugningų kalbų klausytojai taip labai vertino nesmurtinę kovą kaip jis. Ėjo mėnesiai, aistros kaito, prasidėjo atskiri išpuoliai prieš baltuosius, Indijos anglus, krikščionis, persus, kinus ir praktiškai bet ką, ką buvo galima įtarti be euforijos įsivaizduojant Indijos nepriklausomybę. Imperinės policijos pajėgos tiesiog neturėjo tiek žmonių, kad galėtų visus

apsaugoti, *net* jei būtų norėjusios. Čia ir buvo mūsų negraži paslaptis. Iš tikrųjų policijos pajėgos džiaugėsi tais išpuoliais. Viskas, kas galėjo suteršti šventą Mahatmos reputaciją, buvo laikoma geru dalyku, o jo sekėjų išpuoliai suteikė puikiausią dingstį juos sutriuškinti. Toks planas galbūt gerai atrodė popieriuje – tiesą sakant, vicekaralius ir visa jo šutvė Delyje jam pritarė, – bet jis buvo toks tolimas tikriesiems gatvės įvykiams, kad atrodė esąs nuleistas iš Londono ar net iš paties mėnulio. Sumanymas sutriuškinti smarkiai įaudrintus žmones tokiu laiku, kai kalėjimai ir taip perpildyti, svarstant jį Kalkutos gatvėse nebeatrodė toks geras.

Sklido kalbos, kad vicekaralius, niekad negarsėjęs ištverme, jau buvo linkęs siekti kompromiso, bet viena po kitos siunčiamos rūsčios telegramos iš Dauningo gatvės – ir, be abejo, viena po kitos geriamos džino taurelės – sustiprino jo ryžtą ir jis vis dėlto nė per nago juodymą nenusileido vietinių reikalavimams. O dabar, kai iki Gandžio žadėtųjų metų pabaigos beliko dešimt dienų ir net jo karščiausių šalininkų drausmė ėmė šlubuoti, aukštuose postuose įsižiebė viltis, kad jei dar bent dvi savaites pavyks atlaikyti šią audrą, visas taikusis Mahatmos sąjūdis galbūt žlugs savaime ir niekas juo nebetikės.

Tačiau kaip tik tuo metu atėjo žinia, kad išmintingoji Jo Didenybės vyriausybė Londone nusprendė sustiprinti imperijos saitus geriausiu įmanomu būdu – atsiųsti pas mus mėnesio trukmės karališkojo vizito jo karališkąją aukštybę princą Edvardą, Velso princą. Naujiena, žinoma, suveikė kaip elektros srovės išlydis – tiesa, vietos gyventojus ji paveikė labiau negu mieste gyvenančius lojalius Britanijos valdinius. Staiga protestai, kurie jau buvo bepradedą slopti, vėl įsiplieskė, o Kongreso partijos vadovai ragino visiškai boikotuoti vizitą.

Princas atvyko į Bombėjų prieš keletą savaičių, ten jį pasitiko pučiamųjų orkestrai ir nevaldomi maištai. Kalkuta, priešingai, laukdama jo apsilankymo užsispyrusi laikėsi taikos. Tam tikrose vietose tai sukėlė sielvartą, artimą panikai, nes taiką čia užtikrino ne narsūs Imperinės policijos pajėgų karininkai ir net, ką jau čia sakyti, ne kariuomenė, o visai kitokie dariniai – Gandžio vadovaujamos Kongreso partijos savanoriai chaki uniformomis. Tai buvo jauni, uolūs idealistai, kuriems Mahatma patikėjo užduotį užtikrinti, kad nesmurtiniai protestai ir liktų nesmurtiniai; vis dėlto matant, kaip jie tarsi kokie sukilėlių armijos atstovai rikiuoja žmones, man nugara ėjo šiurpuliai. 1921 metai uniformuotoms gaujoms buvo labai palankūs. Italijoje regimai stiprėjo Musolinio juodmarškiniai, Vokietijoje į akis krito rudmarškiniai jų sielos broliai. Mūsų vietiniai Kongreso partijos savanoriai skelbė nesmurtinį pasipriešinimą, bet aš nepasitikėjau nė viena civilių gyventojų organizacija, jaučiančia poreikį papuošti savo narius karinėmis uniformomis, – prie tokių organizacijų priskirčiau ir skautus.

Kongresas davė savanoriams užduotį užtikrinti, kad būtų įvykdytas Gandžio raginimas protestuojant prieš princo vizitą surengti visuotinį streiką: turėjo būti uždarytos visos parduotuvės, verslo įmonės ir civilinės administracijos įstaigos. Vicekaralius savo ruožtu mums paliepė suimti visus, siekiančius sutrukdyti darnią vyriausybės veiklą. Visi žinojo, kad streikas įvyks, ir policijos valdyboje Lal Bazare buvo rengiami planai, kaip elgtis esant blogiausiam scenarijui.

Na, o princas sau linksmai keliavo per šalį ir Kalkutoje turėjo pasirodyti po trijų dienų – kaip tik Kalėdų rytą.

Net norėdami nebūtume sugalvoję įteikti ponui Gandžiui geresnės Kalėdų dovanos.

Į kambarį įėjo Sandešas ir pastatė ant valgomojo stalo puodelį šviežios arbatos. Paėmiau jį ir pasistengiau pamiršti politiką. Mintys tuojau pat grįžo prie nakties įvykių. Pabėgti man pavyko atsitiktinai, ne dėl savo paties įgūdžių, o dėl kinės merginos sumanumo. Vis dar atrodė, kad viską susapnavau; gal kai kurie atsiminimai ir tebuvo sapnas – opijaus sužadintos pasąmonės fragmentai. Juos taip ir vadina – opijaus sapnais; bet juk lavonas buvo visiškai tikras. Tuo nė kiek neabejojau.

Tikriausiai velionis buvo kurios nors iš amžinai tarpusavyje dėl kinų kvartalo kontrolės kovojančių gaujų eilinis, priklausęs arba Žaliųjų, arba Raudonųjų gaujai. Jos buvo pagrindinės prekiautojos kinišku opijumi. Abiejų gaujų centrai įsikūrę Šanchajuje, o Kalkutą – vartus, pro kuriuos atvykdavo jiems reikalingas opijus, – abi gaujos laikė vertingu grobiu, dėl kurio buvo pasiryžusios pralieti kraują. Iki šiol mums šiaip taip pavyko malšinti jų nesutarimus, bet dabar, kai policininkų sumažėjo, pirmenybę įgijo kiti reikalai, ir gaujos netruko tuo pasinaudoti kovodamos už teisę užpildyti mūsų pasitraukimo paliktą spragą.

Velionio tapatybę teks nustatyti kuriam nors mano departamento darbuotojui – bent jau formaliai. Teisiniu požiūriu privalėjome tirti visas mūsų jurisdikcijai priklausančias žmogžudystes. Tačiau praktiškai, jei nužudytasis nebūdavo baltasis arba, neduok Dieve, aukštas pareigas einantis vietos gyventojas, pradinis tyrimas dažniausiai būdavo atliekamas atmestinai – tiesiog užpildomi popieriai, byla perduodama vietiniam *thana* ir viskas pamirštama.

Vis dėlto svarsčiau, ant kurio mano bendradarbio stalo ji atsidurs pirmiausia. Buvo tikimybė, kad net ant manojo, nes – ar dėl sėkmės, ar tyčia – šiuo metu kaip tik nebuvau apkrautas darbu. Bet jeigu ne, tikrai pasistengsiu sekti, kaip vyksta tyrimas.

Ne dėl to, kad pėdsakai gali atvesti prie manęs, – kai sudeginsiu drabužius, nebeliks jokių mano ryšių su nusikaltimo vieta, – o dėl to, kad visa tai mane sutrikdė.

Išgėriau iki dugno arbatą ir pasukau prie durų. Išėjus į lauką, Kalkuta kaip visad smogė per visas jusles savuoju ryškių spalvų, aitrių kvapų ir garsų kakofonijos mišiniu, skleidžiamu miesto, kuriame milijonas gyventojų susigrūdę plote, pakankamame vos dešimtadaliui jų.

Prie savo darbo stalo Lal Bazare atsisėdau pusę vienuoliktos. Pastaruoju metu nepasižymėjau nepriekaištingu punktualumu, nors kol kas dar nesulaukiau kitų pareigūnų pastabų – bent jau sakomų man į akis. Teisybė, Surink-granatas keletą kartų mįslingai užsiminė apie kažkokias nugirstas kalbas, bet nebuvau tikras, ką jis turi galvoje. Prireikus suteikti informaciją jis galėjo paslaptingumu prilygti Delfų orakulo pranašystėms. Kad ir kaip ten būtų, manęs nejaudino, ką mano kiti detektyvai. Svarbi buvo tik vieno žmogaus nuomonė, ir kaip tik jis, kaip informavo ant mano stalo gulintis raštelis, norėjo mane matyti. Kuo skubiau.

Susikaupiau, išėjau iš kabineto, pakeliui pasikviečiau Surink-granatas ir mudu laiptais užlipome į viršutinį aukštą, kur buvo Bengalijos policijos komisaro lordo Tagarto kabinetas.

*

– Č. R. Dasas. Ką apie jį žinote?

Tai buvo ne tas klausimas, kurio tikėjausi. Sėdėjau lordo Tagarto kabinete, kitoje jo stalo pusėje. Surink-granatas sėdėjo ant kėdės šalia manęs.

– Pone?

Komisaras papurtė galvą. Atrodė pavargęs. Visi Kalkutos policininkai šiomis dienomis taip atrodė.

– Nagi, Semai. Turi žinoti šitą pavardę. O gal visus šiuos metus miegojai?

Suprantama, aš žinojau šią pavardę. Indijoje ją žinojo visi.

– Pagrindinis Gandžio padėjėjas ir kiršintojas Bengalijoje, – atsakiau. – Laikraščiuose jo nuotrauka būna beveik kasdien.

Negalėčiau pasakyti, kad mano atsakymas būtų nuraminęs komisarą.

– Ir ką, tai viskas? Tai visa tavo turima informacija apie didžiausią rakštį mano... šone?

– Esu linkęs nekišti nosies į politiką, pone. Bet jei įtariate, kad ponas Dasas ką nors nužudė, galiu labai greitai su juo susipažinti artimiau.

Tagartas įtariai mane nužvelgė. Bendradarbiauti mes pradėjome dar karo laikais. Todėl jis man leisdavo šiek tiek daugiau negu daugeliui kitų, bet ir jo pakantumas turėjo ribas.

Mano pastabą nuleidęs negirdomis, jis pasisuko į Surink-granatas.

– Gal seržantas Banerdžis galėtų jums pagelbėti?

Atrodė, kad Surink-granatas vos nusėdi kėdėje. Jam dažnai būdavo sunku ištverti neparodžius savo išmanymo, ir aš jau beveik tikėjausi, kad tuoj pakels ranką tarsi įsiaudrinęs mokinys.

– Čita Randžanas Dasas, – atsakė jis. – Aukščiausiojo Teismo advokatas, laikomas vienu iš geriausių Indijos teisininkų. Remia Indijos savivaldos sąjūdį, išgarsėjo prieš kokius penkiolika metų, kai apsiėmė ginti poetą Aurobindą Ghošą Alipuro sprogdinimo sąmokslo byloje, kurioje jam atstovauti nesutiko joks kitas advokatas. Dasas pasiekė, kad poetas būtų išteisintas. Tada garsas apie jį plačiai pasklido ir jis tapo vienu iš sėkmin-

giausių Kalkutos advokatų. Kaip minėjo kapitonas, šiuo metu jis yra svarbiausias Gandžio padėjėjas Bengalijoje, atsakingas už nebendradarbiavimo sąjūdžio ir Kongreso partijos savanorių korpuso organizavimą visoje provincijoje. Žmonių mylimas. Dasui, kaip ir Mahatmai, jie suteikė garbės titulą: vadina jį Dešbandhu. Tai reiškia „tautos draugas“.

– Taip, – karčiai atsiliepė lordas Tagartas. – Na, mums jis tikrai ne draugas, kaip ir tie nelemti jo savanoriai.

Surink-granatas žinių kontekste aš atrodžiau labai nekaip. Permečiau jį žvilgsniu, kuriuo kaip tik tai ir mėginau pasakyti, bet jis atsakydamas tik gūžtelėjo pečiais.

Tagartas vėl atsigręžė į mane.

– Kaip tau žinoma, Semai, jo karališkoji aukštybė Velso princas turi atvykti sekmadienį; ir Delyje, ir Londone labai rūpinamasi, kad jo vizitas mūsų gražiajame mieste praeitų sėkmingai.

Princas kažkuo priminė Amerikos kino žvaigždę. Gal žavesiu, gal prigimtiniu pasitikėjimu, kurį suteikia žinojimas, jog esi gimęs valdyti šeštadalį pasaulio, o gal tiesiog tuo, kad vilkėjo gerai pasiūtus, labai brangius kostiumus; kad ir kas tai būtų, minios žmonių visame pasaulyje stengėsi jį pamatyti ir pasimaudyti jo šlovės spinduliuose, o Britanijos vyriausybė su dideliu malonumu tuo naudojosi ir siuntinėjo jį geros valios vizitų į visus imperijos kampelius.

Tačiau Kalkuta – tai ne Keiptaunas, ir aš abejoju, ar Londone bei Delyje sėdintys išminčiai iš tiesų gerai supranta, kaip sunku bus princui čia nuveikti ką nors gera. Jei jie siekė užtikrinti ramybę, tai apsilankyti Kalkutoje buvo beveik toks pat geras sprendimas, kaip dalyvauti antrajame mūšyje prie Marnos. Esu kartą matęs princą Edvardą Albertą Saksą-Koburgą Vindzorą, ar kuo jis ten vardu, dar 1916 m. apkasuose. Tada, kaip ir dabar,

jis buvo pasiųstas pakelti karių dvasios, nors aš niekaip neįstengiau suprasti, kodėl paspaudęs ranką princui, niekada gyvenime nepatirsiančiam karo baisumų, karys, kurio gyvenime iš esmės belikęs tik laukimas, kol atlėks jam skirta kulkosvaidžio kulka, galėtų pasisemti kovinės narsos. Tada jis dar buvo paauglys. Atsimenu glotnų jo veidą ir uniformą, kuri atrodė visu dydžiu per didelė. Tačiau narsos jam netrūko. Sklido kalbos, kad 1915 m. norėjo eiti į frontą savanoriu, bet karalius ir vyriausybė net nesvarstė tokios galimybės.

– Siekdamas šio tikslo, – toliau kalbėjo Tagartas, – vicekaralius nusprendė paskelbti Kongreso partijos savanorių korpusą draudžiama organizacija; ir pačiu laiku. Draudimas įsigalioja nuo rytojaus. Čia ir bus tavo darbas, Semai. Noriu, kad tu pats perduotum Dasui šią žinią. Pasakyk jam, kad laikytų tai rimtu įspėjimu. O dėl princo, tai jis, tikiuosi, nebus labai nusiteikęs ilgai valkiotis po mūsų gražųjį miestą. Kalbama, kad indai jam atrodo labai keisti ir jis tiesiog nekantrauja greičiau grįžti į Londoną ir meilužės glėbį. Ir vis dėlto jokiu būdu negalime leisti jokių triukų ar kitų veiksmų, kurie galėtų sukelti nemalonumų jo karališkajai aukštybei ar jo didenybės vyriausybei.

– Tai jūs manote, kad Dasas planuoja surengti tokį *triuką*? – paklausiau.

Tagartas paėmė sidabrinį parkerį ir pastukseno juo į stalą.

– Nė kiek neabejoju. Jums teks sužinoti, ką konkrečiai jis planuoja, ir įtikinti jį, kad to nedarytų.

– Bet mes juk galėtume jį suimti, – drįsau pasiūlyti. Man tai atrodė akivaizdus sprendimas, žinoma, jei tik rastume, kur jį dėti.

Tagartas papurtė galvą.

– To jis ir siekia. Jei apkaltinsime jį neramumų kurstymu ir

suimsime, paversime jį kankiniu, ir tada prie jų iškart prisijungs dar dešimt tūkstančių žmonių. Be to, mieste bus žurnalistų iš Londono ir užsienio šalių, rašančių apie princo vizitą. Vicekaralius labai norėtų, kad būtų išvengta bet kokios neigiamos reakcijos. Visuotinis streikas yra viena – tuščių gatvių nuotraukas aš dar galiu pakęsti, – bet įniršusi minia, protestuojanti dėl to, kad suimtas mylimiausias Bengalijos sūnus, tai jau visai kas kita.

– Nesu tikras, kad gerai supratau, pone, ko jūs iš mūsų tikitės, – atsakiau. – Bet kuriuo atveju tai juk mūsų bičiulių iš H skyriaus, karinės žvalgybos specialistų, reikalas? Ar jie nebesistengia slopinti politinių neramumų?

– Abejoju, kad būtų nustoję stengtis, Semai, – atsakė jis. – Regis, tiesiog nelabai žino, ką būtent galėtų padaryti. Viena yra kovoti su keliais šimtais bombas mėtančių teroristų. Kas kita suvaldyti nacionalinį masinį sąjūdį, vadovaujamą šventojo, kurio strategija – žiūrėti tau į akis ir šypsotis, o paskui liepti savo sekėjams susėsti, užblokuoti gatves ir apsimesti, kad meldžiasi. Jei atvirai, negaliu pasakyti, kad tai mane stebina. Visas šitas reikalas velniškai nešvarus, – jis vėl padėjo parkerį ant stalo. – Ne, – kalbėjo toliau, – bijau, kad tokiu kūju kaip mūsų H skyrius šito riešuto neperskelsi. Todėl prireiks tavęs, Semai. Tu juk esi dirbęs Londono specialiosiose pajėgose, įsiskverbęs į airių teroristų grupuotę.

– Tai buvo seniai, – atsakiau, – dar prieš karą. Be to, sekti airį Londone yra toli gražu ne tas pats, kaip indą – Kalkutoje. Pirma, aš ne tos odos spalvos, kad galėčiau čia kur nors labai įsiskverbti, išskyrus gal tik barą Bengalijos klube. Kaip aš prieisiu prie Daso?

– Nebūk toks bukagalvis, Semai, – atsiduso Tagartas. – Neprašau, kad tu, po velnių, įsiskverbtum į jo artimiausių bičiulių

grupę. Noriu, kad su juo susitiktum, perduotum vicekaraliaus ultimatumą ir įspėtum jį nekelti neramumų. Tada sugrįši pas mane ir papasakosi, ką apie jį manai. Tau jau yra tekę susidurti su tokiais žmonėmis. Žinai, kaip jie mąsto. Tad pamėgink numatyti, ką jis sumanęs.

– Bet kodėl jis turėtų man ką nors atskleisti? – paklausiau.

– Nes, – nusišypsojo jis, – jei gerai supratau, ponas Dasas yra senas mūsų seržanto Banerdžio šeimos draugas.

Kalkuta tam tikru požiūriu tokia pat ydinga ir sutrikusi kaip aš pats: miestas, pastatytas vidury pūvančių Bengalijos pelkynų, pilnutėlis niekur nepritapusių keistuolių, besistengiančių kaip nors įveikti nepalankų likimą.

Tim Duncan nuotr.

ABIR MUKHERJEE (Abiras Mukerdži) – Vakarų Škotijoje užaugęs imigrantų iš Indijos sūnus, su šeima gyvenantis Londone. Jo detektyvų serija apie britų valdomą Indiją praėjusio amžiaus trečiojo dešimtmečio pradžioje iškart sulaukė didžiulio skaitytojų dėmesio. Lietuviškai išleistos dvi serijos knygos – „Kalkutos detektyvas“ („Tyto alba“, 2018 m.) ir „Neišvengiamas blogis („Tyto alba“, 2020 m.). Šios knygos – tai kelionė laiku į praeitį, į Britų Indiją, nebeegzistuojančią valstybę su visa kolonijinio pasaulio prabanga ir pragaištimi. Buvęs Skotland Jardo detektyvas Semas Vindemas atvyko į Kalkutą, tikėdamasis čia iš naujo pradėti gyvenimą. Tačiau vietoj to jis neria tiesiai į tamsų, politinių ir asmeninių intrigų kupiną Britų Indijos pasaulį.

„Dūmai ir pelenai“ – trečioji serijos knyga, kurioje Semas Vindemas kovoja ne tik su nusikaltėliais, bet ir su pikčiausiu savo demonu – priklausomybe nuo opijaus. Būtent laikino užsimiršimo troškulys atveda jį į opijaus rūkyklą, tačiau ten, užuot radęs trokštamą palaimą, aptinka lavoną. Išluptomis akimis ir krūtinėje styrančiu peiliu. Kai paaiškėja, jog auka – ne vienintelė, kai lygiai taip pat sužalotų kūnų ima daugėti, Vindemas ir pavyzdingasis jo padėjėjas Banerdžis suvokia, kad visa tai – ne šiaip sau. Paslaptingasis žudikas turi tikslą. Ir jie privalo kuo skubiau išsiaiškinti, kas sieja visus nužudytuosius. Kadangi Vindemui reikia visais būdais slėpti savo priklausomybę, nes kitaip tai gali jam kainuoti karjerą, tyrėjai turi veikti tyliai, greitai ir vieni, kol neįvyko kas nors dar blogesnio, nes į Kalkutą vizito netrukus atvyks Velso princas...

Nepakartojamai ironiškas ir įtraukiantis pasakojimas, kupinas politinių neramumų, Gandžio sekėjų, opijaus rūkyklų, Kalkutos karščio, dulkių ir už kiekvieno posūkio slypinčių pavojų.

ISBN 978-609-466-531-8
9 786094 665318
TYTO ALBA

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt